

Osnovna šola Hudinja
Mariborska 125, Celje

PROTOKOL – ne le pravila, dobra vzgoja in tradicija

raziskovalna naloga

Avtorja:

Urh Luzar, 8. b
Claudia Jelen, 8. a

Mentorica:

Petra Galič, prof. slov.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2011

Osnovna šola Hudinja
Mariborska 125, 3000 Celje

PROTOKOL – ne le pravila, dobra vzgoja in tradicija

raziskovalna naloga

Avtorja:

Urh Luzar, 8. b
Claudia Jelen, 8. a

Mentorica:

Petra Galič, prof. slov.

Lektorica:

Petra Galič, prof. slov.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2011

KAZALO

1	UVOD.....	6
1.1	Opredelitev področja in opis problema.....	6
1.2	Namen in cilj raziskovalne naloge	6
1.3	Opredelitev raziskovalnega vprašanja in hipotez	7
1.4	Metode raziskovanja.....	8
1.4.1	<i>Metoda dela z viri in literaturo</i>	8
1.4.2	<i>Metoda anketiranja</i>	8
1.4.3	<i>Metoda obdelave podatkov in njihova interpretacija</i>	8
2	TEORETIČNE OSNOVE	10
2.1	Opredelitev temeljnih pojmov	10
2.1.1	<i>Diplomacija</i>	10
2.1.2	<i>Protokol</i>	10
2.1.3	<i>Ceremonial</i>	11
2.1.4	<i>Bonton</i>	11
2.2	Protokol kot služba	11
2.3	Naloge Protokola RS	12
2.4	Protokolarni dogodki	13
2.5	Protokolarna darila	14
2.5.1	<i>Izročanje daril</i>	15
2.6	Kulturno-zgodovinska promocija Slovenije tudi s hrano, pijačo in cvetjem.....	17
3	OSREDNJI DEL	18
3.1	Predstavitev raziskovalnih rezultatov.....	18
3.1.1	<i>Vzorec anketirancev</i>	18
3.1.2	<i>Rezultati statistične obdelave podatkov</i>	19
4	DISKUSIJA.....	27
5	ZAKLJUČEK	29
6	LITERATURA IN VIRI	30
6.1	Pisni viri.....	30
6.2	Spletni viri.....	30
7	PRILOGA.....	31

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število anketiranih	18
Tabela 2: Poznavanje pojma »PROTOKOL«.....	19
Tabela 3: Branje bontona	20
Tabela 4: Zadnje branje/poslušanje o bontonu	21
Tabela 5: Ali si že kdaj slišal-a za pojem »diplomacija«?	22
Tabela 6: Protokolarni obiski/dogodki.....	23
Tabela 7: Protokolarna darila	24
Tabela 8: Tradicionalne slovenske jedi.....	25

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Število anketiranih.....	18
Grafikon 2: Poznavanje pojma »PROTOKOL«	19
Grafikon 3: Branje bontona.....	20
Grafikon 4: Zadnje branje/poslušanje o bontonu	21
Grafikon 5: Ali si že kdaj slišal-a za pojem »diplomacija«?	22
Grafikon 6: Protokolarni obiski/dogodki	23
Grafikon 7: Tradicionalne slovenske jedi	26

POVZETEK

V raziskovalni nalogi z naslovom PROTOKOL – ne le pravila, dobra vzgoja in tradicija sva raziskala, kako devetošolci poznajo pojem »protokol« in kako oziroma s katerimi darili bi promovirali Slovenijo, da bi predstavnikom tujih držav čim bolj ostala v spominu. Zanimalo naju namreč je, s katerimi darili Slovenija obdaruje tuje diplomate, in če se s protokolarnimi darili kaže kultura, tradicija in zgodovina naše države. Z anketnim vprašalnikom, ki sva ga razdelila med 137 devetošolcev, sva ugotovila, da učenci to področje zelo slabo poznajo, na drugi strani pa dobro poznajo slovenske kulturno-zgodovinske znamenitosti in tradicionalne slovenske jedi, ki bi jih predstavili predstavnikom tujih držav.

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

V vsakodnevnem življenju nam lahko velikokrat preproste situacije povzročajo veliko neprijetnosti, ko se v danih okoliščinah znajdemo v zadregi, ali naj sogovorniku ponudimo roko, kdo naj se komu prvi predstavi, kako se je primerno obleči za določeno prireditev in podobno. Zmanjševanju teh zadreg so namenjena pravila bontona, še ostreje pa protokola, ki se lahko včasih zdijo nadležna, vendar lahko vsa ta pravila rešijo marsikatero dilemo, preprečujejo nesporazume in olajšajo opravljanje nalog. Če pravila poznamo in upoštevamo, sogovorniku s tem izkažemo spoštovanje ter zagotovimo temelj za boljše in uspešnejše komuniciranje.

Na protokol ponavadi pomislimo ob srečanju najvišjih državnih predstavnikov. Protokol je lahko državniški ali poslovni, ne velja pa samo za najvišje državne predstavnike, ampak je pomemben dejavnik na vseh nivojih življenja. Pojem »protokol« kot tak pa lahko srečamo v različnih strokah, na primer v računalništvu, medicini, podjetništvu ..., vse v smislu nekih dogovorjenih pravil, ki veljajo za izpeljavo določenega postopka, ampak v drugem smislu.¹ Spoštovanje je temelj vseh protokolarnih pravil, ki so nekaj drugega kot le dobri običaji, primerna vzgoja in bonton. Poznajo ga v vseh državah sveta. Pravila protokola se razlikujejo glede na kulturo države, v kateri se dogodek odvija.

1.2 Namen in cilj raziskovalne naloge

Namen najine raziskovalne naloge je predstavitev zlasti državnega protokola, njegovih sestavin ter kulture posameznih držav, saj ima le-ta vedno večji pomen pri komuniciranju in sodelovanju med državami. Ker je to zelo široko področje raziskovanja in zajem prevelik spekter raziskave, sva se odločila, da bova natančneje pregledala **slovenski protokol kot službo in vlogo ter dejavnost le-te ter predstavila slovensko kulturo** skozi protokolarna srečanja. Ob spremljanju dnevnih poročil lahko spremljamo obiske najvišjih predstavnikov države v Sloveniji ali naših predstavnikov v

¹ O različnih pomenih besede »protokol« bova govorila v poglavju Opredelitev temeljnih pojmov. V pričujoči raziskovalni nalogi pa se osredotočava le na prvotni pomen besede.

tujini. Ker nama je bilo to področje še neznano, po drugi strani pa zelo zanimivo, zlasti kaj vse je potrebno urediti, pripraviti in organizirati za takšno srečanje, sva se odločila, da se podrobneje seznaniva s to temo.

Cilj najine raziskovalne naloge je torej ugotoviti bistvene značilnosti slovenskega protokola (slovenske protokolarne službe), seznanitev z osnovnimi pojmi znotraj tega področja, ugotoviti, kako devetošolci poznajo to področje oziroma koliko so seznanjeni s to tematiko. Nenazadnje pa naju je zanimalo tudi, s katerimi kulturno-zgodovinskimi izdelki in znamenitostmi se Slovenija promovira drugim državam oziroma jih preko protokolarnih daril spoznavajo tudi drugi diplomati.

1.3 Opredelitev raziskovalnega vprašanja in hipotez

V okviru najinega raziskovalnega dela sva ves čas raziskovanja zasledovala cilj, ki nam je dal odgovore na naslednja vprašanja:

- Ali učenci ob zaključku osnovnega šolanja poznajo pojem protokola in njegovo delovanje?
- Ali Slovenija na državni ravni predstavnikom drugih držav podarja značilna kulturno-zgodovinska darila ali so to druga darila modernega časa, in katera?
- Ali učenci devetih razredov poznajo tradicionalne slovenske jedi in kulturno-zgodovinske zanimivosti, ki bi jih lahko predstavili tujim diplomatom?

Tako sva na podlagi prvotno zastavljenih vprašanj postavila tri hipoteze:

1. Devetošolci ne poznajo pojma protokol in ne poznajo njegovega pomena ter delovanja.
2. Slovenski protokol za protokolarna darila namenja le darila, povezana s kulturno dediščino našega naroda, in ne darila sodobnega časa, ki nimajo povezave z našo preteklostjo.
3. Učenci poznajo tradicionalne slovenske jedi in pomembne kulturno-zgodovinske znamenitosti našega naroda, ki bi jih lahko ponudili oziroma predstavili tujim diplomatom.

1.4 Metode raziskovanja

Pri najinem raziskovalnem delu sva uporabila naslednje metode dela:

- metoda dela z viri in literaturo
- metoda anketiranja
- metoda obdelave podatkov in njihove interpretacije

1.4.1 Metoda dela z viri in literaturo

Prvi korak pri najinem delu je bil zbiranje primerne literature, ki nama je dalo osnovno znanje z našega predmetnega področja raziskave. Po posvetovanju z mentorico sva jo s pomočjo Cobiss-a ² poiskala v Osrednji knjižnici Celje, na Oddelku za študij, in v naši šolski knjižnici. Pomoč sva poiskala tudi na medmrežju, kjer je sicer zapisanih kar nekaj stvari, vendar sva ključne podatke poiskala le na uradni strani Protokola Republike Slovenije.

1.4.2 Metoda anketiranja

Metoda anketiranja nama je služila pri empiričnem delu najine raziskave. Anketni vprašalnik, ki sva ga sestavila, sva razdelila med učence 9. razredov osnovne šole. Razdelila sva 137 anket po različnih osnovnih šolah celjske regije. Ankete so bile anonimne, kar nama je zagotavljalo, da so učenci navajali resnične podatke, v smislu, da lahko preverimo njihovo dejansko znanje o spraševani temi. Vprašanja so bila odprtega in zaprtega tipa, kar nama je omogočilo lažjo obdelavo podatkov in njihovo primerjavo.

1.4.3 Metoda obdelave podatkov in njihova interpretacija

Vse podatke, ki sva jih potrebovala za potrditev ali zavrnitev najinih hipotez, sva uredila v razpredelnice, s pomočjo katerih sva oblikovala grafikone s podatki, ki so bili najbolj zanimivi in pomembni za najino raziskavo. Pri tem sva si pomagala z osebnim

² Kooperativni online bibliografski sistem in servis, Virtualna knjižnica Slovenije.

računalnikom in programoma Microsoft Word 2007 in Microsoft Excel 2007. Vse zbrane ugotovitve sva tudi interpretirala ter jih javno predstavila, pri čemer sva si pomagala s programom Power Point 2007.

2 TEORETIČNE OSNOVE

2.1 Opredelitev temeljnih pojmov

Pri preučevanju organiziranosti protokolarne službe v Republiki Sloveniji je potrebno razložiti osnovne pojme, s katerimi se srečujemo: **diplomacija, protokol, ceremonial, bonton**. Z definicijami teh pojmov so se ukvarjali mnogi avtorji, ki so prišli do različnih zaključkov, zato bova v nadaljevanju predstavila le nekaj najpomembnejših.

2.1.1 Diplomacija

Beseda **diplomacija** je grškega izvora, prihaja pa iz besede diploma. Ta je prvotno pomenila listino, dokument, spis. Pojem diplomacije je bil stoletja povezan s preučevanjem dokumentov, arhivov in mednarodnih sporazumov, kar še danes predstavlja del zunanjepolitične dejavnosti. (Zelmanović 1990, 243) Diplomacija spada v vedo o mednarodnih odnosih. Njena naloga je predstavljati državo v mednarodnih odnosih, ščiti pravice in interese lastne države ter državljanov [...] v mednarodnih odnosih zaradi uresničevanja skupnih interesov. (Benedetti 2008, 71)

2.1.2 Protokol

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2008, 2312–2313) pojem »protokol« razlaga kot:

1. uradna in družabna pravila za medsebojne stike uradnih predstavnikov držav / diplomatski protokol // urad, oddelek ustreznega organa, ki skrbi za izvajanje teh pravil,
2. mednarodni dogovor, navadno o določenem vprašanju (polit.),
3. zapisnik o poteku, rezultatih mednarodne konference, sestanka (polit.),
4. (uradni) zapisnik (star).

Benedettijeva pa protokol definira (2008, 56) kot skupek postopkov, norm in tradicije, ki se uporabljajo pri organizaciji, kot stroko, ki skrbi za red in organizacijo različnih

dogodkov v skladu s pričakovanji, vzdržuje merila in strategije ter skrbi za komunikacijo. Eno glavnih protokolarnih pravil navaja spoštovanje v komuniciranju, ki velja za vsakogar, ne glede na položaj v državni ali družbeni strukturi. Poudarja, da je poznavanje protokolarnih pravil osnova splošne kulture in razgledanosti.

2.1.3 Ceremonial

Ceremonial se pogosto razume kot tisto, kar danes poznamo pod pojmom protokol, vendar temu ni tako. Ceremonial pomeni »obredje, tj. celotnost kakih obredov«, hkrati pa je tudi »obrednik, pravila ali predpisi za opravljanje obredov«. (Slovar tujk, 2002) Ceremonial nima mednarodno predpisanih oblik, ampak ga v vsaki državni predpiše njen poglavar ali vlada v skladu z mednarodno prakso. V veliki meri je odvisen od tradicije držav, zato ni ustaljenih pravil delovanja za vse protokolarne dogodke. Ceremonial ima v (diplomatskem) protokolu pomembno mesto, saj je oblikovanje pravil ceremoniala in skrb za njihovo izvajanje ena glavnih nalog protokolarnih služb povsod po svetu. (povz. po Pergovnik 2006, 16–17)

2.1.4 Bonton

Bonton (fr. bon ton = dober ton) zajema pravila sprejemljivega vedenja v družbi, v kateri živimo. Gre za splošne oblike obnašanja, ki veljajo v določenem okolju. Pravil spodobnega vedenja ni mogoče vsesplošno definirati, ker so odvisna od kulture, časa, družbenega sloja ... (povz. po Košnik 2007, 9)

2.2 Protokol kot služba

V Sloveniji imamo dve pomembnejši državni protokolarne službi:

- Protokol Republike Slovenije (v okviru Vlade RS)
- Diplomatski protokol (pri Ministrstvu za zunanje zadeve), v katerem deluje tudi Oddelek za diplomatske privilegije in imunitete, ki skrbi za to, da diplomatske misije, akreditirane v Sloveniji uživajo vse ugodnosti, določene z Dunajsko

konvencijo. Diplomatski protokol se ukvarja tudi z organizacijo sprejemov, svečanih obedov in delovnih obiskov ministra za zunanje zadeve ter organizira njegove obiske v tujini.

Protokolarna pravila Državnega zbora Republike Slovenije opredeljujejo protokol kot »urad oziroma posebno službo pri vladi in/ali ministrstvu za zunanje zadeve, ki skrbi za stike s tujimi diplomatskimi misijami, organizira obiske državnih delegacij, pripravlja sprejeme in druge pogostitve ter organizira državne svečanosti. (Sklep o določitvi protokolarnih pravil (Uradni list RS, št. 85/09))

2.3 Naloge Protokola RS³

»Protokol opravlja protokolarne zadolžitve ob uradnih obiskih za predsednika RS, za predsednika Državnega zbora RS, za predsednika Vlade RS, za predsednika Državnega sveta RS, za predsednika Ustavnega sodišča RS, za varuha človekovih pravic, za predsednika Računskega sodišča RS, za ministra za zunanje zadeve RS in za bivšega predsednika države.

Protokol opravlja organizacijsko-tehnično delo in zagotavlja prevajalske storitve ob obiskih osebnosti oziroma delegacij tujih držav in ob obiskih osebnosti RS v tujini ter izvaja vse druge dejavnosti, ki so določene v Sklepu o določitvi protokolarnih pravil v RS.«

(http://www.vlada.si/si/o_vladi/kdo_je_kdo/vladne_sluzbe/protokol_republike_slovenije/)

Temeljni dokumenti, ki urejajo področje delovanja:

- Odlok o ustanovitvi in nalogah Protokola Vlade Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 1/2010)
- Sklep o določitvi protokolarnih pravil (Uradni list RS, št. 85/09)
- Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest v Protokolu RS,
- Kodeks o Protokolu RS (3/2005)

³ Od leta 2000 Protokol RS kot šefinja vodi Ksenija Benedetti.

2.4 Protokolarni dogodki

a) Mednarodni obiski tujih državnikov v Republiki Sloveniji:

- šefa države,
- predsednika parlamenta,
- predsednika vlade,
- predsednika državnega sveta,
- predsednika ustavnega sodišča,
- predsednika vrhovnega sodišča,
- varuha človekovih pravic,
- predsednika računskega sodišča,
- predstavnikov mednarodnih organizacij.

b) Uradni in delovni obiski:

- predsednika RS,
- predsednika državnega zbora RS,
- predsednika vlade RS,
- predsednika državnega sveta RS,

c) uradni obiski ministrov za zunanje zadeve v RS,

č) uradne obveznosti soproge predsednika RS,

d) nastopni, poslovilni in delovni obiski diplomatskih predstavnikov pri predsedniku RS, predsedniku državnega zbora, predsedniku vlade in predsedniku državnega sveta,

e) predaja poverilnih pisem tujih veleposlanikov predsedniku države,

f) slovesnosti ob vročanju odlikovanj RS, ki jih podeljuje predsednik RS oziroma druge osebnosti po pooblastilu predsednika RS,

g) podpisi meddržavnih in drugih uradnih listin, pomembnih za državo,

h) slovesnosti ob izrekanju priseg,

i) polaganje vencev na spominska obeležja,

j) državni pogrebi,

k) uradni sprejemi, ki jih prirejajo visoki državniki RS,

l) proslave in druge prireditve državnega pomena,

m) protokolarne obveznosti bivšega predsednika RS.

Ločimo 4 vrste meddržavnih obiskov:

1. državniški obisk⁴
2. uradni obisk
3. delovni obisk
4. zasebni obisk

Protokol Republike Slovenije je torej glavni koordinator protokolarnih dogodkov na državniški ravni in opravlja organizacijsko-protokolarno delo ob obiskih državnikov oziroma delegacij tujih držav v Sloveniji in obiskih državnikov iz Republike Slovenije v tujini. Ob obiskih državnih delegacij v Sloveniji zagotovi ustrezen svečani sprejem na letališču, organizira vsebinski in gostu prilagojen program obiska, poskrbi za raven pogostitve (uradna kosila, slovesne večerje, banketi, sprejemi itd.) za vabila, prevoze, prenočitvene zmogljivosti, organizira prevajalce, poskrbi za urejenost prostorov, izbiro in izročitev protokolarnih daril, izobešanje zastave itd. (Travnik 2004, 56–57; povz po Horvat 2009, 20–21)

2.5 Protokolarna darila⁵

Protokolarna darila so izraz stikov in kultur med različnimi državami in kulturami. Podarjajo se predvsem ob srečanju naših visokih predstavnikov v tujini in ob uradnih obiskih tujih visokih predstavnikov pri nas. Darila se lahko izročajo kot dobrodošlica ali kot del slovesa, izbira pa se jih glede na rang in interese prejemnika.

Za izbiro, pripravo, usklajevanje in nabavo daril, ki jih izročajo predstavniki RS na najvišji ravni, skrbi Protokol RS, ki vodi tudi natančno evidenco izročenih daril. Izbirajo se kakovostna slovenska darila, saj so darila z vsebnostjo dediščine nosilci informacij o naši kulturi in ustvarjalnosti, hkrati pa služijo promociji države. Pri izbiri daril se upoštevajo naslednji kriteriji:

⁴ V Sloveniji državniškega obiska še nimamo. Gre za obisk šefa neke države, ki se od drugih obiskov loči po tem, da imajo več nečesa, npr. dodane vojaške časti tudi na koncu. Ima veliko večjo težo kot uradni obisk. (povz. po http://www.rtv slo.si/odprtikop/vecerni_gost/ksenija-benedetti/)

⁵ Celotno poglavje povzemava po Benedetti, iz poglavja Kontrapunkt daril.

- ⇒ že podarjena darila gostu;
- ⇒ funkcija tistega, ki podarja:
- ⇒ funkcija obdarovanca;
- ⇒ obisk v tujini ali doma;
- ⇒ tip obiska (uradni, delovni, srečanje, udeležba ...);
- ⇒ področje delovanja, narodnost, vera, interesi oziroma hobiji gosta;
- ⇒ kulturne posebnosti in značilnosti države, iz katere prihaja obdarovanec.

V Sloveniji se pogosto podarjajo:

- izdelki priznanih domačih umetnikov in oblikovalcev (Oskar Kogoj, Peter Ogrin, Tanja Pajk, Ljubica Kočica, Janez Boljka ...),
- kristalni krožniki, sklede, kozarci, obtežilniki,
- vaške situle in karafe,⁶
- idrijska čipka v različnih oblikah,
- izdelki umetne obrti,
- knjige (o Sloveniji, Prešernove in druge poezije),
- grafike,
- replike priznanih slovenskih umetnikov (pogosto Plečnikove),
- priznana vina slovenskih vinorodnih okolišev,
- modni dodatki slovenskih proizvajalcev,
- keramični izdelki,
- spominski kovanci,
- posnetki kovancev srednjeveških kovnic na Slovenskem.

Vrednost darila ne presega zadnje uradno objavljene bruto povprečne plače na zaposlenega v Sloveniji.

2.5.1 Izročanje daril

Načeloma je gost tisti, ki prinaša oziroma izroča darilo, vendar se vedno bolj uveljavlja praksa, da tudi gostitelj izroči darilo gostu. Če gost gostitelju ne izroči darila, nima gostitelj nobenih obveznosti glede daril do gosta. Običajno se darila ob državnih

⁶ steklena posoda, podobna vrču, navadno brušena (SSKJ)

obiskih izmenjajo preko protokolov, izjemoma se izročajo tudi osebno. Najprimernejši čas za osebno izročanje je po zdravicah ali ob koncu svečanega obeda, preden se postreže s kavo.

Nekaj zanimivih protokolarnih daril, ki so si jih izmenjali predstavniki Slovenije z drugimi diplomati bodisi doma bodisi na gostovanju v drugih državah.

- ▶ VRH EU – ZDA: ameriški predsednik **George Bush** je od slovenskega predsednika vlade in predsednika Sveta Evropske unije **Janeza Janše** prejel darilo slovenskega predsedovanja — kristalno skledo z zvezdicami Steklarne Rogaška in gorsko kolo znamke Cult, od predsednika Republike Slovenije **Danila Türka** pa faksimile Dalmatinove Biblije.
- ▶ Prva dama ZDA **Laura Bush** je od **Urške Bačovnik** prejela set šestih porcelanastih skodelic s podstavkom in vrček za mleko **Katje Jurgec-Bricman** in **Jureta Bricmana**. Temelji na cvetlični motiviki: nageljčku, ki je ena od razpoznavnih simbolnih cvetov Slovenije.
- ▶ **Barbara Miklič Türk** je Lauri Bush podarila vazo z zlato nitjo, unikatno ročno delo *Ljubice Kočice*.
- ▶ Predsednika ZDA in Rusije, **George Bush** in **Vladimir Putin**, sta na srečanju v Sloveniji leta 2001 prejela kristalni globus, na katerem je bila Slovenija označena s pozlato, in repliko Plečnikovega Svečnika.
- ▶ Danski kraljici **Margareti II.** so slovenski gostitelji izročili velik in dragocen prt iz idrijske čipke.
- ▶ **Britanska kraljica Elizabeta II.** je od predsednika države dr. Danila Türka prejela unikatni čajni komplet iz porcelana "Catbriyur", vojvoda Edinburški pa Veliko grbovno knjigo barona Janeza Vajkarda Valvasorja.
- ▶ Kraljica Elizabeta II. je slovenskega gostitelja odlikovala s križem Knight Grand Cross, red "The Most Honourable Order of the Bath" in mu podarila knjigo, v kateri so fotografije slik Hansa Holbeina, ki so shranjene v Kraljevi knjižnici na gradu Windsor. Podarila mu je tudi podpisano fotografijo, na kateri je skupaj z vojvodom Edinburškim, in srebrno šatuljo za nakit.

2.6 Kulturno-zgodovinska promocija Slovenije tudi s hrano, pijačo in cvetjem

Kulture držav se med seboj zelo razlikujejo, kar se kaže tudi pri protokolarnih srečanjih pri pogostitvi s hrano in pijačo, pa tudi obdarovanju s cvetjem, kjer se država pokaže v svojih navadah, značilnostih in tradiciji. Največje razlike se kažejo med evropskimi državami in državami Bližnjega ter Daljnega vzhoda in ZDA.

Rezultat zgodovinskih, kulturno-civilizacijskih in naravnih razmer je tudi način prehranjevanja. Slovenski protokol se izogiba jedem, ki niso značilne za našo kuhinjo. Tako praviloma na jedilniku ni lososa, kaviarja, eksotičnega sadja, nojevega mesa ipd. Tipične slovenske jedi, ki se tudi lahko pojavijo na protokolarnih jedilnikih najuglednejših gostov so: prekmurska gibanica, pršut, potica, idrijski žlikrofi, kranjska klobasa, štruklji, blejska kremna rezina ... Ker je jedilnik vedno preveden v jezik gosta ali v angleščino, gibanica in potica vedno ostaneta gibanica in potica, saj ju imamo le Slovenci.

Podobno je s slovenskimi vini. Med uradnimi in delovnimi obiski visokih gostov se vedno ponujajo samo slovenska vina⁷. Če preostane kaj časa, se organizira tudi obiske vinskih kleti in pokušine vin. Velikokrat se zgodi, da je gost tako navdušen nad slovenskimi vini, da k protokolarnemu darilu dodajo še steklenico kakovostnega slovenskega vina.

Tudi s cvetjem se lahko gostu pokaže naša tradicija in kultura. Cvetje Slovenci podarjamo ob veselih priložnostih, ni pa ga primerno dajati ob obisku ob izrekanju sožalja. Rdeči slovenski nagelj je slovenski simbol, ki so ga v znamenje ljubezni podarjali fantje in dekleta. Simbolika cvetja pa je glede na kulturno okolje lahko različna. Tako na primer v Evropi uporabljamo krizanteme za pogrebne svečanosti, v skandinavskih deželah pa se pojavlja v naročenih šopkih, v deželah Daljnega vzhoda pa za poročna slavlja kot simbol čistosti, veselja in druženja. Bela barva cvetja je v sodobnih kitajskih običajih, Koreji in Južni Ameriki barva žalovanja.

⁷ vipavec, kraški teran, koprčan, cviček, metliška črnina, mariborčan, haložan, janžever, ljutomerčan ...

3 OSREDNJI DEL

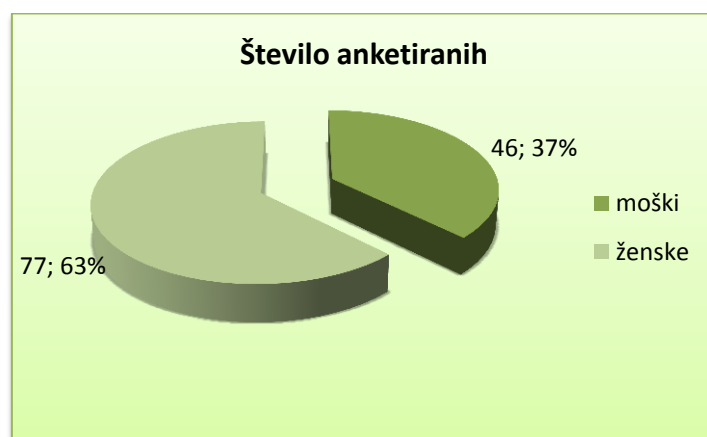
3.1 Predstavitev raziskovalnih rezultatov

3.1.1 Vzorec anketirancev

V raziskavo sva vključila 123 učencev 9. razreda osnovnih šol, čeprav sva razdelila 137 vprašalnikov. 14 sva jih morala izločiti, ker niso bili v celoti izpolnjeni. Od tega je bilo 77 učenk in 46 učencev. Razlika v številu deklic in dečkov je precej velika, ampak v tem nisva videla ovire, da bi bil vzorec neustrezen.

Tabela 1: Število anketiranih

Spol	Število otrok	%
moški	46	37
ženske	77	63
Skupaj	123	100

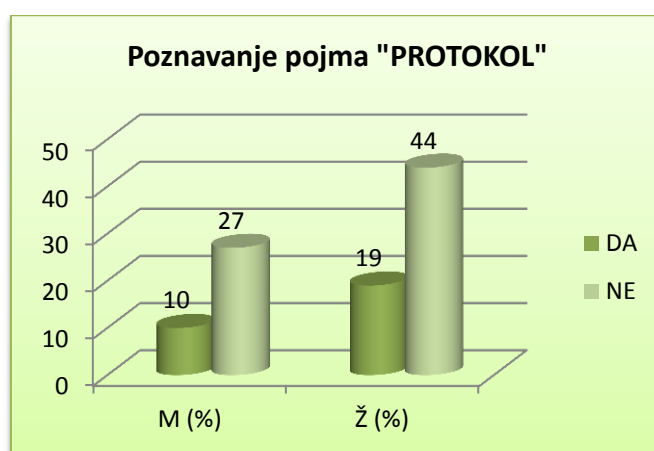
Grafikon 1: Število anketiranih

3.1.2 Rezultati statistične obdelave podatkov

1. Ali veš, kaj pomeni pojem »PROTOKOL«?

Tabela 2: Poznavanje pojma »PROTOKOL«

ODGOVORI	ŠTEVILO			
	M	M (%)	Ž	Ž (%)
DA	12	10	23	19
NE	34	27	54	44

Grafikon 2: Poznavanje pojma »PROTOKOL«

Iz Grafikona 2 je razvidno, da večina anketiranih učencev ne pozna pojma protokol, pri čemer predvidevava, da zanj sploh še niso slišali oziroma so slišali zanj, pa ne vedo, kaj pomeni. Kar 71 % (88) učencev ne pozna pojma, pri čemer pa je delež glede na spol približno enak, kar kaže na to, da razlik med spoloma v poznavanju pojma ni.

2. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril-a z DA, na kratko opiši, kaj razumeš pod pojmom »PROTOKOL«.

Pri tem vprašanju so bili odgovori različni. Ugotavlja, da veliko otrok sploh ne vé pravega pomena besede »protokol«. Tiste razlage, ki so bile popolnoma nesmiselne in niso imele nikakršne povezave z vprašanjem, nisva navajala. Istih oziroma pomensko

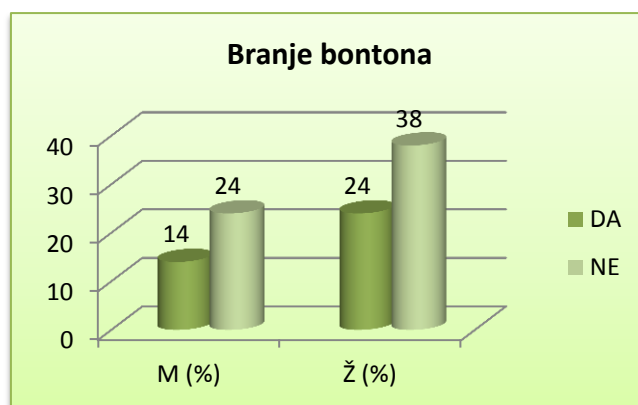
podobnih razlag nisva navajala večkrat. Najpogosteje so bile navedene naslednje razlage⁸ in njim podobne:

- *Postopek.*
- *Kadar poteka neka proslava oziroma nekaj, kar traja dlje časa, je potrebno več predpisanih postopkov.*
- *To je, ko za vsako predstavo poteka protokol, kako se obleči in obnašati.*
- *Oblika bontona.*
- *Da si vljuden.*
- *Nekaj pomembnega.*
- *Potekanje nečesa po pravilih.*
- *Pravila, bonton.*
- *Neko pravilo, po katerem se je treba ravnati.*
- *Protokol določa posebna pravila.*
- *Da se ravnaš po določenih pravilih, navodilih.*

3. Ali si se že kdaj lotil-a bolj podrobnega branja bontona?

Tabela 3: Branje bontona

ODGOVORI	ŠTEVILO			
	M	M (%)	Ž	Ž (%)
DA	17	14	30	24
NE	29	24	47	38

Grafikon 3: Branje bontona

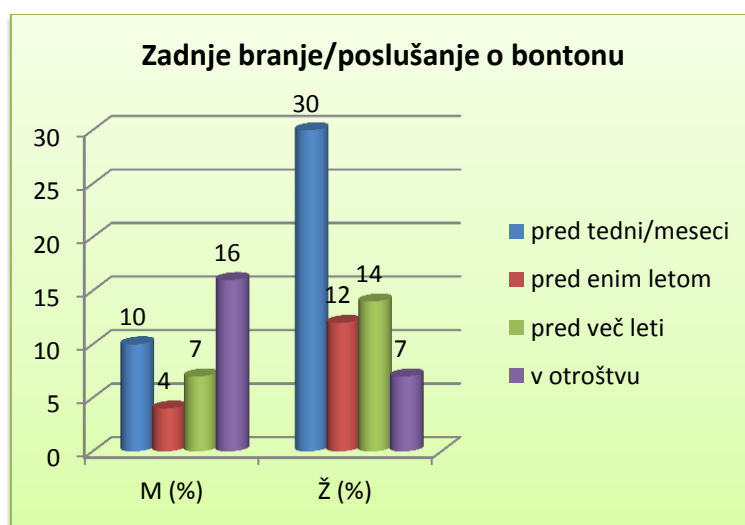
⁸ Navedene so dobesedne razlage, kot so jih zapisali devetošolci.

Pri tem vprašanju naju je zanimalo, kako je področje bontona, kot neka splošna pravila obnašanja v družbi, zastopano med devetošolci, v smislu, da se učenci srečujejo z njim, ga poznajo, se po njem ravnaajo ipd. Tu naju je zanimal lastni interes, želja po spoznavanju tega področja in ne pogovarjanje o tem doma s starši ali pri razrednih urah v šoli. Grafikon 3 nam kaže, da se učenci redko poslužujejo branja bontona v knjižni obliki, čeprav obstaja na to temo ogromno knjig, prirejenih tudi za šolsko rabo. Dobra polovica anketiranih (62 %) učencev še tega nikoli ni storila, 38 % devetošolcev pa se je že lotila bolj podrobnega branja bontona v knjižni ali kakršnikoli drugi obliki zapisanega bontona.

4. *Kdaj si nazadnje bral-a, poslušala-a o bontonu?*

Tabela 4: Zadnje branje/poslušanje o bontonu

ODGOVORI	ŠTEVILO			
	M	M (%)	Ž	Ž (%)
a) pred nekaj tedni/meseci	12	10	37	30
b) pred enim letom	5	4	15	12
c) pred več leti	9	7	17	14
č) v otroštvu	19	16	8	7
d) nikoli	0	0	0	0

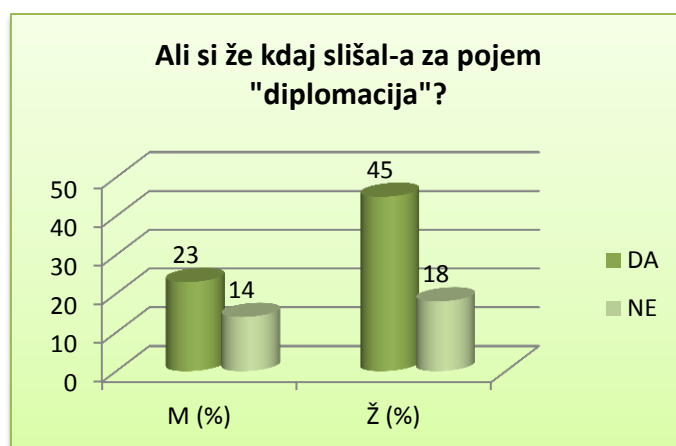
Grafikon 4: Zadnje branje/poslušanje o bontonu

Četrto vprašanje je bilo postavljeno z namenom, da ugotoviva, kdaj so učenci brali ali posredno poslušali o pravilih lepega vedenja v družbi. Rezultati kažejo, da je procentualno gledano največ vprašanih (40 %) o tem poslušalo pred kratkim (tedne ali mesece nazaj), kar nekaj otrok pa se je o tej temi seznanilo, ko so bili še v predšolskem obdobju. To sva v anketi označila z oznako »v otroštvu«, kar so anketirani tudi vedeli. Veseli naju podatek, da ni učenca, ki se še nikoli ne bi srečal s pojmom »bonton« in ga tudi poznal oziroma ga znal uporabljati v vsakdanjem življenju.

5. Ali si že kdaj slišal-a za pojem »diplomacija«?

Tabela 5: Ali si že kdaj slišal-a za pojem »diplomacija«?

ODGOVORI	ŠTEVILO			
	M	M (%)	Ž	Ž (%)
DA	28	23	55	45
NE	18	14	22	18

Grafikon 5: Ali si že kdaj slišal-a za pojem »diplomacija«?

Ker je pojem »diplomacija« zelo pomemben v meddržavnih odnosih, naju je kot zanimivost zanimalo, ali so učenci že sploh slišali kdaj to besedo. Rezultati ankete kažejo, da jih je kar 68 % že slišalo za ta pojem, podobno kot pojem »protokol«, ampak, kot kaže naslednje vprašanje oziroma odgovori nanj, jih le peščica približno vé, kaj pomeni.

6. Morda veš, kaj pomeni?

Pri tem vprašanju je zanimivo, da skoraj nihče ni vedel, kaj pomeni pojem »diplomacija«.

Pri razlagi pojma so namreč največkrat navedli, da to pomeni, *da študent diplomira*.

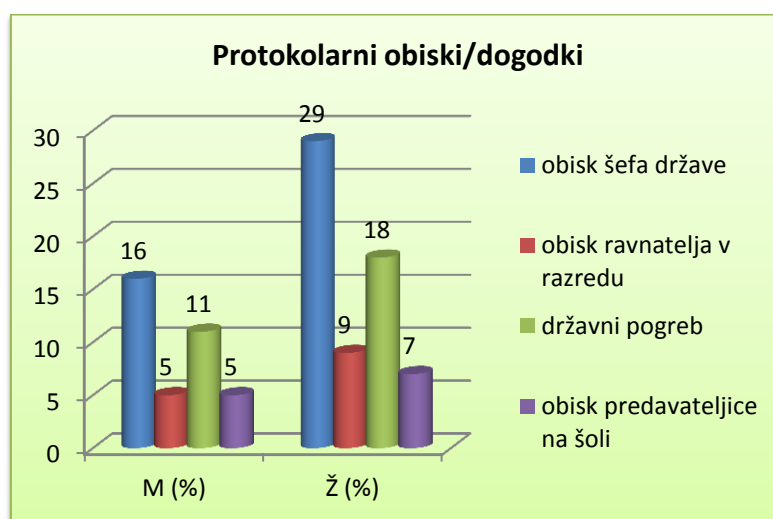
Zanimive razlage so še naslednje:

- *Vestno vedenje oziroma dobro svetovanje.*
- *Veliko vedeti.*
- *Sporazumevanje raznih držav, dogovarjanje o miru/vojni.*
- *Doseganje nekega sporazuma.*
- *Ko hoče nekdo doseči nekaj na miren način.*

7. Kateri od spodaj naštetih se ti zdijo »protokolarni obiski/dogodki«?

Tabela 6: Protokolarni obiski/dogodki

ODGOVORI	ŠTEVILO			
	M	M (%)	Ž	Ž (%)
a) obisk šefa države	20	16	36	29
b) obisk ravnatelja v razredu	6	5	11	9
c) državni pogrebi	14	11	22	18
č) obisk predavateljice na šoli	6	5	8	7

Grafikon 6: Protokolarni obiski/dogodki

Odgovori na to vprašanje, so nama dali informacijo o tem, ali učenci poznajo protokol kot tak, kje je potreben in kaj je njegova naloga. To nam lepo kaže Grafikon 6, iz katerega je razvidno, da so učenci pravilno ugotovili, da sta protokolarna dogodka obisk šefa neke države (45%) in državni pogreb (29%), 14 % in 12 % vprašanih pa je mnenja, da je protokolarni dogodek obisk ravnatelja v razredu oziroma obisk predavateljice na šoli.

8. Kaj bi ti, če se postaviš v vlogo šefa protokola v RS, drugim predstavnikom držav podaril ob njihovem obisku v Sloveniji, da bi predstavil slovensko kulturno-zgodovinsko dediščino? Poišči vsaj tri taka darila.

Tabela 7: Protokolarna darila

Vrsta darila
<i>narodna noša</i>
<i>slovenska zastava</i>
<i>ogled slovenskih kulturnih znamenitosti (Bohinj, Bled, Postojnska jama ...)</i>
<i>kipec v obliki Triglava</i>
<i>lipicanec</i>
<i>steklenica slovenskega vina</i>
<i>ogled pustnega karnevala na Ptuj, v Cerknici</i>
<i>slika s podobami Slovenije</i>
<i>tradicionalne slovenske jedi</i>
<i>kurent</i>
<i>spominek v podobi človeške ribice</i>
<i>umetni cvet planike</i>

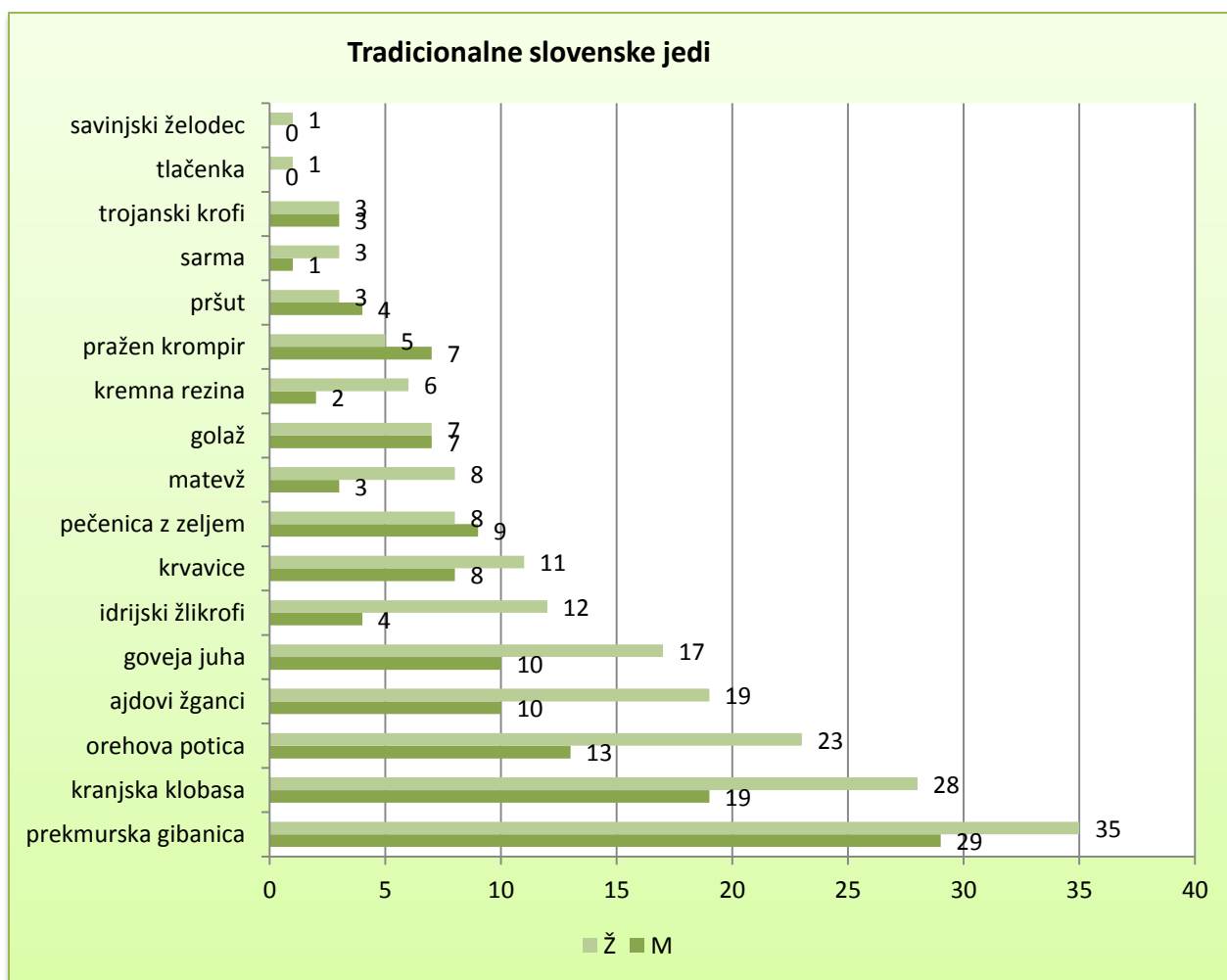
Zelo so naju presenetili odgovori na 8. in 9. vprašanje, saj so učenci izkazali zelo dobro poznavanje slovenskih znamenitosti, kulturno-zgodovinskih posebnosti Slovenije in tradicionalne slovenske hrane. Vrste daril, ki bi jih devetošolci podarili predstavnikom drugih držav ob obisku v Sloveniji, so se velikokrat ponavljale, zato sva jih samo navedla, nisva pa iskala razlik med spoloma, ker meniva, da je v tem primeru to nebistveno za raziskavo.

Odgovori na 8. vprašanje kažejo, da imajo učenci zelo zanimive ideje, kaj vse bi bilo vredno pokazati predstavnikom tujih držav. Nekateri ogledi in darila, ki so jih navedli učenci, se res odvijajo med protokolarnimi obiski v RS, tudi darila so podobna, nekatera pa so tako izvirna, da jih med prebiranjem literature nisva zasledila.

9. Naštej vsaj tri tradicionalne slovenske jedi, ki bi jih lahko predsedniku tuje države ponudil-a na večerji.

Tabela 8: Tradicionalne slovenske jedi

SLOVENSKA JED	M	Ž
prekmurska gibanica	29	35
kranjska klobasa	19	28
orehova potica	13	23
ajdovi žganci	10	19
goveja juha	10	17
idrijski žlikrofi	4	12
krvavice	8	11
pečenica z zeljem	9	8
matevž	3	8
golaž	7	7
kremna rezina	2	6
pražen krompir	7	5
pršut	4	3
sarma	1	3
trojanski krofi	3	3
tlačenka	0	1
savinjski želodec	0	1

Grafikon 7: Tradicionalne slovenske jedi

Odgovore na vprašanja o značilnih slovenskih jedeh sva prikazala v Grafikonu 7, kjer je lepo vidna primerjava med odgovori deklic in dečkov. Vidimo lahko, da so fantje ravno tako dobri poznavalci slovenske hrane, čeprav bi mogoče lahko pričakovali ravno nasprotno. Na sam vrh glede pogostosti navajanja tradicionalne slovenske hrane se je uvrstila prekmurska gibanica, kranjska klobasa ter orehova potica, ajdovi žganci in goveja juha.

4 DISKUSIJA

Že pri analizi posameznih anketnih vprašanj sva izpostavila nekatere ugotovitve, vendarle pa sva si na začetku najinega raziskovalnega dela postavila tri ključna vprašanja in jih podkrepila s tremi hipotezami.

V prvi hipotezi sva postavila trditev, da devetošolci ne poznajo pojma protokol in njegovega pomena ter delovanja. To hipotezo lahko delno potrdiva in delno ovrževa. Raziskava je pokazala, da učenci res ne poznajo pomena besede protokol, saj je kar 88 % anketiranih odgovorilo, da protokola ne poznajo. So pa kar z velikim deležem pravilno odgovorili na 7. vprašanje, da ima protokol velik pomen pri obisku šefa (45 %) neke države in državnem pogrebu (29 %). Ugotavljava, da večina otrok nek pojem sliši, vendar ga pomensko ne pozna. Res je, da je tema protokola v Republiki Sloveniji za devetošolce nekoliko težje področje, saj ga pri poku ne srečajo, zato domnevava, da so delno pravilne definicije pojma protokol, ki so jih navedli nekateri devetošolci, rezultat pogovorov s starši in drugimi ljudmi v domačem okolju. Zanimivo pa je, da je nekaj učencev pojasnjevalo protokol kot neka pravila obnašanja in kot določen postopek, ki se odvija ob nekem pomembnem dogodku. Ti odgovori se približujejo prvotnemu pomenu besede protokol.

Drugo področje najine raziskave je bila prepletenost slovenske kulturno-zgodovinske dediščine v protokolarnih darilih, ki jih naši diplomati podarjajo predstavnikom tujih držav. V drugi hipotezi sva trdila, da slovenski protokol za protokolarna darila namenja le darila, povezana s kulturno dediščino našega naroda, in ne darila sodobnega časa, ki nimajo povezave z našo preteklostjo. Do rezultatov te hipoteze nisva prišla s pomočjo anketnega vprašalnika, ampak s prebiranjem literature o protokolu v RS. To hipotezo lahko ovrževa, saj sva ugotovila, da Protokol RS podarja tudi moderna darila, ki nimajo neposredne povezave z našo dediščino (npr. kolo, nakit in druga darila sodobnih oblikovalcev ...). Res pa je, da so v veliki večini zastopana darila, ki kažejo na naše kulturno-zgodovinske znamenitosti ter posebnosti. To hipotezo sva si postavila zato, ker je tesno povezana s tretjim vprašanjem, ki sva si ga postavila v najini raziskavi, in njemu primerno hipotezo.

V tretji hipotezi sva trdila, da učenci dobro poznajo tradicionalne slovenske jedi in kulturno-zgodovinske posebnosti naše države, ki bi bili primerni za predstavitev predstavnikom tujih držav. To hipotezo lahko v celoti potrdiva, saj sva z velikim zadovoljstvom ugotovila, da učenci in učenke devetih razredov zelo dobro poznajo to področje. Navajali so vse znane tradicionalne slovenske jedi, ki jih Protokol v RS tudi dejansko ponudi tujim diplomatom (prekmurska gibanica, kranjska klobasa, orehova potica, goveja juha, tradicionalna slovenska vina ...), zelo izvirni pa so bili tudi pri naštevanju daril, ki bi jih sami podarili tujim diplomatom, da bi z njimi predstavili Slovenijo in njene kulturno-zgodovinske znamenitosti.

5 ZAKLJUČEK

Protokol je prav poseben pojem v mednarodnih pa tudi medčloveških odnosih. Zajema vsa pravila obnašanja v najrazličnejših situacijah in ob najrazličnejših priložnostih: od osnovnih pravil bontona, ki veljajo v vsakodnevnem zasebnem življenju, do zapletenih pravil ali celo mednarodno sprejetih standardov, ki urejajo odnose med državami oziroma njihovimi predstavniki.

Pojem protokola zajema zelo široko področje, poznamo več vrst protokola, zato sva se omejila na državniški protokol. Zanimalo naju je, kaj vse je potrebno postoriti, da obisk predstavnika neke države poteka nemoteno, na kaj vse morajo biti pozorni gostitelji ob obisku tujih diplomatov itd. Ugotovila sva, da protokol niso le predpisana pravila, temveč še marsikaj drugega. Temelj vseh protokolarnih srečanj je spoštovanje v komuniciranju do drugih držav, njihove tradicije, kulture in načina življenja.

V raziskovalni nalogi sva podrobneje preučila delovanje protokolarne službe v Republiki Sloveniji in si podrobneje pogledala, kakšen je protokol obdarovanja med predstavniki dveh držav. Raziskala sva, kako učenci in učenke devetih razredov osnovne šole poznajo pojem protokola in kako dobro poznajo to področje, zanimalo pa naju je tudi, kako oziroma s čim bi promovirali Slovenijo, da bi tujim diplomatom čim bolj ostala v spominu. Ugotovila sva, da učenci tega področja ne poznajo oziroma ga poznajo zelo slabo, po drugi strani pa sva pozitivno presenečena nad dobrim poznavanjem slovenskih kulturno-zgodovinskih znamenitosti in tradicionalnih slovenskih jedi, ki bi jih predstavili predstavnikom tujih držav.

Namen raziskovalne naloge je bil torej potegniti vzporednico med slovensko kulturo in slovenskim protokolom. Ugotoviti, v kakšni meri se posebnosti slovenske kulture kažejo na ravni diplomatskega, mednarodnega občevanja. Drugim državam in drugim kulturam predstavljamo svojo tradicijo, navade, svojo dediščino in sodobnost. Sloveniji to uspeva predvsem na področjih protokolarnih daril in obiskov.

6 LITERATURA IN VIRI

6.1 Pisni viri

1. Benedetti, Ksenija. 2008. *Protokol, simfonija forme*. Ljubljana: Planet, GV.
2. Horvat, Klemen. 2009. *Vloga Protokola Republike Slovenije pri predsedovanju Slovenije Svetu Evropske unije*. Diplomsko delo: Ljubljana: FDV.
3. Košnik, Bojana. 2007. *24 ur poslovnega bontona*. Ljubljana: Astra, d. o. o.
4. Pergovnik, Maja. 2006. *Organiziranost protokolarne službe v Republiki Sloveniji: Priprava in izvedba protokolarnega dogodka*. Diplomsko delo: Ljubljana: FDV.
5. *Sklep o določitvi protokolarnih pravil* (Uradni list RS, št. 85/09)
6. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2008. Ljubljana: DZS.
7. Travnik, Jelka. 2004. *Vloga protokola v zunanji politiki držav*. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV.
8. *Veliki slovar tujk*. 2002. Ljubljana: DZS.
9. Zelmanovič, Đorđe. 1990. *Ilustrirani bonton & protokol*. Maribor: Založba Obzorja.

6.2 Spletni viri

- Vlada Republike Slovenije. [Online]. [Citirano 22. februar 2011; 13:58]. Dostopno na spletnem naslovu:
http://www.vlada.si/si/o_vladi/kdo_je_kdo/vladne_sluzbe/protokol_republike_slovenije/
- Večerni gost: Ksenij Benedetti. [Online]. [Citirano 22. februar 2011; 16:12]. Dostopno na spletnem naslovu:
http://www.rtv slo.si/odprtikop/vecerni_gost/ksenija-benedetti/

7 PRILOGA

ANKETNI VPRAŠALNIK

Sva učenca 8. razreda, Urh Luzar in Claudia Jelen iz OŠ Hudinja, ki pripravljata raziskovalno nalogo v okviru natečaja Mladi za Celje, z naslovom **PROTOKOL – ne le pravila, dobra vzgoja in tradicija**. Pred tabo je vprašalnik, s pomočjo katerega bova prišla do želenih podatkov, ki so nujno potrebni za najino raziskavo. Anketa je anonimna. S svojimi odgovori nama boš pomagal-a, zato te prosiva za resnične in iskrene odgovore. Hvala za sodelovanje.

Razred: _____

Spol (obkroži): M Ž

1. Ali veš, kaj pomeni pojem »**PROTOKOL**«?

DA

NE

2. Če si na prejšnje vprašanje odgovoril-a z **DA**, na kratko opiši, kaj razumeš pod pojmom »**PROTOKOL**«.

.....
.....
.....
.....

3. Ali si se že kdaj lotil-a bolj podrobnega branja **bontona**?

DA

NE

4. Kdaj si nazadnje bral-a, poslušal-a o bontonu?

- a) pred nekaj tedni/meseci
- b) pred enim letom
- c) pred več leti
- č) v otroštvu
- d) nikoli

5. Ali si že kdaj slišal-a za pojem »**diplomacija**«?

DA

NE

6. Morda veš, kaj pomeni?

.....
.....
.....

7. Kateri od spodaj naštetih se ti zdijo »**protokolarni obiski/dogodki**« ?

- a) obisk šefa države
- b) obisk ravnatelja v razredu
- c) državni pogrebi
- č) obisk predavateljice na šoli

8. Kaj bi ti, če se postaviš v vlogo šefa protokola v RS Sloveniji, drugim predstavnikom držav podaril ob njihovem obisku v Sloveniji, da bi predstavil slovensko kulturno-zgodovinsko dediščino? Poišči **vsaj tri** taka darila.

- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____

9. Naštej vsaj tri tradicionalne slovenske jedi, ki bi jih lahko predsedniku tuje države ponudil-a na večerji.

- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____
- ▶ _____

Še enkrat iskrena hvala za sodelovanje!

